

Για τον όρο «μετανάστες», Μπ. Μπρέχτ (ποίημα)

Για τον όρο «μετανάστες»

(Über die Bezeichnung Emigranten)

Ο σημαντικός Γερμανός συγγραφέας Μπέρτολτ Μπρέχτ (1898-1956) έγραψε το ποίημα αυτό το 1937, όταν ζούσε ως αυτοεξόριστος στη Σκανδιναβία, κατατρεγμένος από τη χιτλερική εξουσία. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος δεν είχε ακόμη ξεσπάσει, αλλά το ναζιστικό καθεστώς είχε ήδη δώσει δείγματα του βίαιου και απάνθρωπου προσώπου του με την άγρια καταδίωξη των Εβραίων και των αντιφρονούντων Γερμανών. Πολλοί δημοκρατικοί καλλιτέχνες και διανοούμενοι διώχτηκαν ή αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρα τους, για να γλιτώσουν από την ηθική και σωματική τους εξόντωση.

Λαθεμένο μού φαινόταν πάντα τ' όνομα που μας δίνουν: «Μετανάστες».
Θα πει, κείνοι που αφήσαν την πατρίδα τους. Εμείς, ωστόσο,
δε φύγαμε γιατί το θέλαμε,
λεύτερα να διαλέξουμε μιαν άλλη γη. Ούτε
και σε μιαν άλλη χώρα μπήκαμε
να μείνουμε για πάντα εκεί, αν γινόταν.
Εμείς φύγαμε στα κρυφά. Μας κυνηγήσαν, μας προγράψανε.
Κι η χώρα που μας δέχτηκε, σίτι δε θα 'ναι, μα εξορία.
Έτσι, απομένουμε δω πέρα, ασύχαστοι, όσο μπορούμε πιο κοντά
στα σύνορα,
προσμένοντας του γυρισμού τη μέρα, караδοκώντας το παραμικρό
σημάδι αλλαγής στην άλλην όχθη, πνίγοντας μ' ερωτήσεις
κάθε νεοφερμένο, χωρίς τίποτα να ξεχνάμε, τίποτα
ν' απαρνιόμαστε,
χωρίς να συχωράμε τίποτ' απ' όσα έγιναν, τίποτα δε συχωράμε.
Α, δε μας ξεγελάει τούτη η τριγύρω σιωπή! Ακούμε ίσαμ' εδώ
τα ουρλιαχτά που αντιλαλούν απ' τα στρατόπεδά τους. Εμείς
οι ίδιοι
μοιάζουμε των εγκλημάτων τους απόηχος, που κατάφερε
τα σύνορα να δρασκελίσει. Ο καθένας μας,
περπατώντας μες στο πλήθος με παπούτσια ξεσκισμένα,
μαρτυράει την ντροπή που τη χώρα μας μολεύει.
Όμως κανένας μας
δε θα μείνει εδώ. Η τελευταία λέξη
δεν ειπώθηκε ακόμα.

[Μπέρτολτ Μπρέχτ, Ποιήματα, μτφρ. Μάριος Πλωρίτης](#)

Ασκήσεις

1. Πώς ορίζεται στο κείμενο η λέξη «μετανάστες»;
2. Το ποιητικό υποκείμενο μιλάει στο πρώτο πληθυντικό πρόσωπο. Ποιους εννοεί;
3. *Εμείς, ωστόσο ... εξορία*. Το ποιητικό υποκείμενο δεν δέχεται τον όρο «μετανάστες» για την κατάσταση που βιώνει αυτό και κάποιοι άλλοι. Προσέξτε πώς προχωράει στον δικό του ορισμό.
4. *σιωπή, ουρλιαχτά*: με βάση την αντίθεση που δημιουργούν οι λέξεις αυτές, συζητήστε την κατάσταση που επικρατεί στην πατρίδα του ποιητικού υποκειμένου και την επίδρασή της σε αυτούς που αναγκάστηκαν να φύγουν.
5. Να προσδιορίσετε τη διπλή σημασία της φράσης *στην άλλη όχθη*.
6. Διαβάστε με προσοχή το ποίημα του Μπρεχτ, αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη και προσπαθήστε να γράψετε μια σύντομη αφήγηση με ήρωα/ ήρωες «μετανάστη»/ «μετανάστες» σαν και αυτούς που αναφέρονται στο ποίημα. Αν θέλετε, δώστε ονόματα ή τοποθετήστε τη δράση σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Προσέξτε η ιστορία σας να έχει αρχή, μέση και τέλος και ο τίτλος που θα δώσετε να συνδέεται με το περιεχόμενο.